

Ազգ

Azg

ՈՌԱՍՏԱՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐԻ ՄԻՈՒՐՅԱՆ 5-ՐԴ ՏԱՐԵԼՐԱՐՃ ԵՎ ՄՈՆԿՎԱ-ԴԱՅԱՏԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆԲԱՅԻՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԱՌԱՋԻՆ ՆԻԽԱՐ

ՄՈՒՆԻՎ ԴԱՏԱԿԱՏԱԾ

ՄՈՆԿՎԱ

ՈՌԱՏԱՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐԻ ՄԻՈՒՐՅԱՆ ՄԱՆԵՐԸ 5-ՐԴ ՏԱՐԵԼՐԱՐՃ ՕՐԸ ՀՈՒՆԻՍԻ 16-ԻՆ ՄՈՆԿՎԱ-ԴԱՅԱՏԱՆ ՏԵՂԻ ԱՆՑԵԳԱՆ ՀԱՄԵՐԸ ԵՎ ՄԱՆՐ ԱՌՈՒՄԸ: ՆՈՐԱՆ ՕՐ ԽԱՐՁԱՄԵՏՏԱՐԱՐԱՆԸ ԾՐԵՐՄԵՑԻՆ ԵՐԵԱՆՅԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐԱԿՄԱՅԻՆ:

ՄՈՆԿՎԱՆ ԵՎ ԵՐԵԱՆԸ ՎԱՐՈՒԾ ԵՎ ՀԱՄԱԳՐԵՑԵԱԿՈՒՄ: 2004 թ. ովհերին որոշվեց ՄՈՆԿՎԱ-ԵՐԵԱՆ ՀԱՄԱԳՐԵՑԵԱԿՈՒՄ ԱՇԽԱՏԱՆԲԱՅԻՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԱՆՎԱՆՄԱՆ ՄԵջ «ԵՐԵԱՆ» ՎԻԴԱՐԺԵՆԻ ՀԱՅԱՏԱՆԿԱՎՈՒՄ: Այս ՇԱՐԱԿԱՆ ՎԻԴԱՐԺԵՆԻ ՀԱՅԱՏԱՆԿԱՎՈՒՄ ԵՎ ՎԻԴԱՐԺԵՆԻ ՄԱՆԵՐԸ ԱՌՈՒՄԸ: ՄՈՆԿՎԱՆ ՎԻԴԱՐԺԵՆԻ ՀԱՅԱՏԱՆԿԱՎՈՒՄ ԵՎ ԵՐԵԱՆԸ ՎԱՐՈՒԾ ԵՎ ՀԱՄԱԳՐԵՑԵԱԿՈՒՄ: Այս ՇԱՐԱԿԱՆ ՎԻԴԱՐԺԵՆԻ ՀԱՅԱՏԱՆԿԱՎՈՒՄ ԵՎ ՎԻԴԱՐԺԵՆԻ ՄԱՆԵՐԸ ԱՌՈՒՄԸ:

ԳԵՐԱՅԻՐԱԿՈՎ: ԵԵՆ ՆԱ ԷԼ ԻՆԻՄԻ 16-ԻՆ ՎԱՐԵՑ ՄՈՆԿՎԱ-ԴԱՅԱՏԱՆ ՀԱՄԱԳՐԵՑԵԱԿՈՒՄ ԱՇԽԱՏԱՆԲԱՅԻՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՊՈՎՈՎ:

ՆԻԽԱՐ ՄԵՆԱՐԿՎԵԼ ԵՆ ԱՌԵՏՐԱՎԱԿԱՆ, ԾԱՎՈՒԹՅԱՅԻՆ ԵՎ ՍՊՈՒՀԱԼ-ԻՆԻՄԱՆԻՏԱՆ ՈՂԵՐՆԵՐՈՒ ԳՐԵՎԱԿՈՎԵԼՈՒ ՀԱՐԵՐԸ: ԽՈՆՎԵԼ Է ՄՈՆԿՎԱՆ ՄԵՏՐԵՐԻ «ՏՈՆԿՎԱՅ» ԿԱՅԱՐԱՆԻ ՄՆԵ «ԵՐԵԱՆ» ԱՌԵՏՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԵՎ ԾԵՐՔԻՆԿԱ ԱՐԴՐԱՆԱՐԵՎԱԿԱՆ ԳՐՈՒՄ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԽԱՅԻՆ ԱՌԵՏՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌՋԱՎՈՐՅԱՆ ՄԱՍԻՆ:

ՀՈԿՏԵՄԵՐԻՆ ԵՐԵԱՆՈՎ ՄՈՆԿՎԱՆ ՊԵՏՐՈՎԱԿՈՒՄ ԵՎ ՄՈՆԿՎԱ-ԴԱՅԱՏԱՆ ՏԵՂԻ ՀԱՅԱՏԱՆԿԱՎՈՒՄ ԵՎ ՎԻԴԱՐԺԵՆԻ ՄԱՆԵՐԸ ԱՌՈՒՄԸ: ՄՈՆԿՎԱՆ ՎԻԴԱՐԺԵՆԻ ՀԱՅԱՏԱՆԿԱՎՈՒՄ ԵՎ ԵՐԵԱՆԸ ՎԱՐՈՒԾ ԵՎ ՀԱՄԱԳՐԵՑԵԱԿՈՒՄ: Այս ՇԱՐԱԿԱՆ ՎԻԴԱՐԺԵՆԻ ՀԱՅԱՏԱՆԿԱՎՈՒՄ ԵՎ ՎԻԴԱՐԺԵՆԻ ՄԱՆԵՐԸ ԱՌՈՒՄԸ:

ՆԱԵԼ ԿԱՎԵԼԱԳՆԻ ԾԵՐԴՄԱՆԵՐԸ ԵՎ ԱՌԵՏՐԱՎԱԿԱՆ ԾԻՆԱՐԱՄԵՐՅԱՆ ՄԵՋ՝ ԴՐ ԾԱՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՍՑԵՐԸ ԼՐԴ-ԻՄ ԾԱՆԳՎԱԳՎԵԼԻ ԽՈՐԻԴՐԱՎԱԿԱՆ ԾԵՐԴՄԱՆԵՐԸ ԱՊԵՒՔ ՀԱՆԵՏՆ Է ԵԿԵԼ ՄԻ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅԱԲԸ, ՈՐՈՎ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹՅՈՒՆ Է ՀԱՅԵՆԵԼ ԱՊՐԵՑԵԱՆԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆԵՐԸ ԵՎ ԽՈԶՋԱՎԱՅԻՆ ԿԱՋԱՆ ԿԵՐՊԱՐԱՅԻՆ ԵՎ «ԱՆԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ» ՎԵՐԱԲԵՐՅԱ: «ԲԱՎԱԿԱՆ Է ՇԱՏՈՐԵՆ ՈՒՄԱՐԿԵՐԸ ԿԱՅ «ԾԵՐԴՄԱՆԵՐԸ»:

ՆԻԽԱՐ ՄԵՆԱՐԿՎԵԼ ԵՆ ԱՌԵՏՐԱՎԱԿԱՆ, ՄՈՆԿՎԱ-ԴԱՅԱՏԱՆ ՏԵՂԻ ՀԱՅԱՏԱՆԿԱՎՈՒՄ ԵՎ ՎԻԴԱՐԺԵՆԻ ՄԱՆԵՐԸ ԱՌՈՒՄԸ:

Gრევანში წაღამართხს Եր-
კამი Զախაրյանի հետ
մեր թղթակցի հարցազ-
րույցը (11 հունիսի, 2005) բավա-
կանին հետաքրքրել է «Ազգի» ըն-
թերցողներին: Այդ է Վկայում Բու-
զանդի 25 շենքի բնակիչների ար-
ձագանցը, որ ներկայացնում են
ստորև:

«Ազգ»-ի նախորդ համարներից մեկում մեծ հետաքրքրությամբ կարդացին Երեւանի և աղավաղես Երվանդ Զախարյանի հետ հարցազրույցը: Նման նյութերը համարելով անչափ կարեւոր, այնուամենայնիվ կուգանայինի մեր դիտողությունները ներկայացնել հարցազրույցում ուսափիված որոշ հարցերի վերաբերյալ: Ցանկայի կիրակի, որ

տարաբել էր. «Որդեսզի չկրկնվեն
Դյուսիսային դողոտայի բացթողում-
ները, Գյուավոր դողոտայի իրացման
ժամանակ ներդնողներն իրեն կրա-
նակցեն և նատերերի հետ»: Մի՞թե
Զախարյանը մոռացել է իր խոսու-
մը, որ սկզբ էր իրը կոռուպցիայի դեմ
դայլաբելու համար: Այդ դեմքում
ԾԻԳ-ը ինչողես կշարունակեր հսկա-
յական գումարներ կորցել՝ բնակիչ-
ների եւ կառուցաղատողների միջեւ
միջնորդի դեր կատարելով:

յացնել, որ հարյուրավոր դայմանագրեր են ստորագրվել, հետեաբար միանալու բողոքները միանգամայն բնական են: Ուսագրավ է, որ ԴԻ հեռուստաալիին տված հարցագրույցում ԾԻԳ-ի տնօրեն Դավթյանն ասել էր, որ Գյուղավոր դողուտայում դեմք է ստորագրվի մոտ 340 դայմանագիր, մինչ-

արդարությանը: Դաճախ բնակիչներ
անտեղյակ են իրենց տարրական իրա-
վունեներին եւ դրանց դաշտանու-
թյան մեխանիզմներին: Շատեր հրա-
ժարվում են իրենց ունահարված ի-
րավունեների դաշտանությունի-
հետեւալ տրամաբանությանը. «Ամե-
իսչ իրենց ձեռում է, մենի հնար չու-
նեն»: Osարման գոտիների բնակիչ-
ների մի զգայի մասն էլ լուսյա-
հանդուրժում է աղօրինություններ-
եւ համաձայնում հառուցման խղ-
ճուկ գումարներին՝ անօթեան մնա-

լու կախից դրված։
Նոյն հարցագրույցից տեղեկանուա
են, որ Երեւանի գինու կոմքինատը
մերձակա տարածի մի մասի կառու
ցաղաման իրավունքը տրվել է Սոսկ
վայի բաղադրատարանին, իսկ մյուս
մասի կառուցաղաման համար ըն
տու մրցույթը է հայտարարվելու։ Ինչո՞ւ

Երվանդ Չախարյանը խոսանում է ու մոռանում

Սովորաբար դեսական ծրագրերի իրականացման համար ստեղծվում են հիմնադրամներ: Երեւանի կառուցաղաման համար նման քան չարկեց, եւ ծախսերը դեմքութեով նախատեսված չեն: Փոխարենն ստեղծվեց «Երեւանի կառուցաղաման ներդրումային ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» դեսական ոչ առուտրային կազմակերպությունը (հետագայում՝ ԾԻԳ), որը կոչված է կազմակերպելու վերոնշյալ աշխատանքները: Դակառակ ՀՀ կառավարության 01.08.2002 թ. թիվ 1151-Ն որուման 2-րդ կետի «բ» ենթակետի, օտարման գոտիների անշարժ գույի սեփականատերերին եւ օգտագործողներին չհայտարարվեց անշարժ գույց վերցնելու ժամկետների եւ ֆինանսական աղբյուրների մասին: Այդուես էլ դեմք է լիներ, այլապես դարձ կդառնար, որ ոչ մի «դեսական կարիք» էլ չկա, այլ իրականում գոյություն ունի մի խումբ «քիզնեսմենների» անձնական շահ, որը կարիք ուներ դեսական «Արութի»:

Դարցագրուցում դրն Զախարյանը
նույն է, որ «կառուցաղաքողները
սկսում են կիրառել նաև նոր մեթոդ-
ներ»: Արդյուն դրանց թվին չե՞ն դատ-
կանում սեփականատերերին ջրագր-
կելն ու բնակելի շենքերի կոռուպցի-
ծածկեց խանդալը, ինչողևս տեղի ու-
նեցավ Բուզանդի 25 հասցեում:
Գուցե հենց բնակիչների Վրա ճնշում
զործադրելու է ԾԻԳ-ի ֆունկցիան: Ա-
վելին, 2004 թ. հուլիսին նախազա-
ռոբերտ Զոչարյանի հանձնարարա-
կանով Երևանի բաղադրամբուժ հայ-

դեռ Զախարյանը նույն է զգալիորեն
ավելի մեծ թիվ՝ 540: Դետարքական
է իմանալ, թե ինչո՞ւ են դետական
նույն կառուցք ներկայացնող երկու
դաշտունյաները բերում այդչափ տար-
բեր թվեր: Գուցե այդ 200 դայմա-
նագրերի ստորագրման անհրաժեշտու-
թյունը առաջացել է վերջերս, եւ Ե-
րևանի կառուցաղատման հետ կադ-
ված շատ ուրիշ հարցերի դես նախա-
դես ոլանավորված չէր: Զենք զար-
մանա, եթե ուստով հայսնի դառնա,
որ Գլխավոր դոդոսայի սահմանները
լայնացել են եւ մի նոր հողակտոր է
հատկացվել ինչ-որ ՍՊԸ-ի: Զենք
զարմանա նաեւ, եթե բաղադրաբեր
հրաժարվի տեղեկություններ տրամադ-
րել այդ հարցի վերաբերյալ, նույնիսկ
եթե դատարանը նրան դարտապի այդ
ամեն:

Ինչեւ, սորուագրված ղայմանագրերի խանակը ոչ մի դեղուած չի արդարացնում այն խախտումները, որոնցով ուղեկցվում են Երեւանի կառուցաղատման աշխատանքները։ Նույնիսկ եթե ընդունեն, որ իրացվող տարածեների բնակիչների միայն 10 տոկոսն է բողոքում, դեռև է գտնել այդ Երեւայի իրական դատաստերը։ Իսկ իրական դատաստերից կարելի է նույն մեր ժողովրդի ցածր իրավագիտականությունը, ֆինանսական ծանր դրույթունը, դետական դաշտունականությունը վախճ ու դատական համակարգի հանդեպ անվստահությունը։ ԶԵ՞ որ այլևս գաղտնի՞ չէ, որ Վերջին հարցումների համաձայն մեր բնակչության ընդամենը 2 տոկոսն է համարում բարականան մարմիններին

հատկաղես Մոսկվայի բաղաբաղեց
տարանին: Գուցե Զախարյանին ա
ռաջարկվել է համարժեք մի տարած
Մոսկվայի «Կրիստո» գործարանի
կամ Մոսկվայի բաղաբաղետարանի
հարեւանությամբ: Մյուս կողմից, Ե
թե Երեւանի կառուցապատման
նղատակով հողահատկացումների
համար դեմք է մրցույթ հայտարարվել
ինչո՞ւ նույնը չարվեց Գլխավոր դո
դուսայի շինարարության դեմքում, Ե
այդ հողանասերն ուղղակիորեն ՏՐ
ՎԵՑԻՆ ընտրյալ կազմակերպություն
Ծերի:

ՊրԵ Զախարյանը հայտարարում է
որ կառուցաղաման աշխատանքների հետեւանով լուծվում են բնակարանային հարցեր, բարելավվում են սոցիալական դայմաններ: Այստեղին կիրակի ճաւել, թե ո՞չ հարցեր ու դայմանները: Գուցե այդ ծրագիրը կոչված է լուծելու Երեւանի կենտրոնում կառուցվող էլեմար ժեների «Հայտար» բնակիչների բնակարանայի հարցերը: Կարծում ենք, որ բնակարանի համար 100-200 հազար դրամ վճարելու կարողություն ունեցողների հիմա էլ վաս չեն աղբում: Իսկ գուցնորակառուցներում բնակարան եստանալու երկար տարիներ հերթագով ված երեւանցիները: Խիս կասկածում ենք, քանի որ օրինական սեփականացերին անզամ կառուցաղամանողները մերժում են իրենց սների ժողովը կառուցվող բնակելի շենքերու բնակարան տալ, ո՞ւ մնաց թե հեռագումածներին:

ԱՐՄԵՆԻԱ

**Ոռոգման մասնակցային կառավարման միջազգային փորձն
աշխատեց նաեւ Հայաստանում**

Խորհրդային Միության տարիներին Դայաստանում ըստ 200 հազար հա հողատարած աղահովզած էր ոռոգման ջրով: 90-ական թվականների կեսերին սակայն ոռոգվում էր այդ տարածման կեսը՝ մոտ 100 հազար հա: Որն էր դրա դասճառը եւ ինչ դեմք էր անել գյուղաճնեսության զարգացումն ու ընդհանրապես գյուղաբնակչության աճը:

Դող կասպացնելու համար։
Դողի սեփականաւոնորիման հետևանքով աղաղետականացվեց շուրջ 450 հազար հա գյուղատնտեսական օգտագործելի հողատարածք, որը մասնավեց քազմաթիվ՝ մոտ 1,4 մլն փոնք հողակտորների։ Դրա հետևանքով խորհրդային տարիներին կառուցված ոռոգման համակարգի ներժնետսային ցանցերը փաստուեն դարձան դժվար կառավարելի։ Դրանից կառուցվել էին մեծ հողատարածքներ (մի քանի հարյուր հեկտար) ոռոգելու համար, մինչդեռ, ինչու սրբեն նեցինք, սեփականաւոնորումից հետո առաջացան հարյուր

հազարավոր մանր, մինչեւ 0,1 հա

Մյուս կողմից, ոռոգման համակարգը գտեք չեր նորոգվում եւ գտնվում էր փլուզման եզրին։ Այս երկու գործոններն իրենց աղդեցությունն էին բռնում ջրի մատակարարման վրա։ Գյուղացիները մշամես դժգոհում էին ջրամատակարարման ուսացումից, որին զգացնուի տաճակից ինչ մատակարարելուց, քարձ սակագնից, իսկ ջրամատակարար կազմակերպությունը՝ ջրօգտագործողների չվճարելուց եւ, որդես դրա հետանի, համակարգի բնականոն շահագործման համար անհրաժեշտ

գումարների բացակայությունից: Ստեղծված վիճակից ելքը համար-
վեց, բացի Դամաշխարհային բան-
կի գումարներով համակարգի նո-
րոգման ծրագրերից, այս ոլորտում
կառավարման համակարգի բարե-
փոխումներ անցկացնելը: ԴԲ կող-
մից ֆինանսավորվող Վարկային
ծրագրեր իրականացնող Ձերային ՏԵ-
ՇԵԿ ընկերությունների եւ

զարգացման գրասենյակը, խորհրդակցելով միջազգային մասնագետների հետ եւ ուսումնասիրելով իրավիճակը, եկավ այն եղրակացության, որ Դայաստանում ոռոգման համակարգի կառավարման լավագույն տարբերակը կարող է լինել ջրօգտագործողների ընկերությունների միջոցով գյուղացիների մասնակցային կառավարություն:

Ձրի կառավարման նման բաղա-
թականություն է տարվուա բազմա-
թիվ, զարգացման տարեր մակար-
դակի վրա գտնվող Երկրներուա: Բա-
ցի զարգացած ԱՄՆ-ից, Իտալիայից,
Խուանիայից եւ Եվրոպիության այլ
Երկրներից, ոռոգման համակարգի
կառավարման այդ սկզբունքն են
ընտրել աշխարհի ամենաարագ տեմ-
պերով զարգացող Չինաստանը, Ին-
դինեզիան, Մեխիկան, Եգիպտոսը,
համեմատաբար ավելի ցածր զար-
գացման մակարդակ ունեցող Սու-
դանը եւ այլ Երկրներ:

սանցելու առաջին փորձը կիրառվեց դեռ 1996 թ.: Այդ ժամանակ ստեղծված ընկերություններն աղացուցեցին, որ ընտրվել է կառավարման միջև սկզբունք, բայց օրենսդրան դաշտի, տեխնիկատեսական հիմնավորման, կառավարության առակցության բացակայության դայնաններում անհնար էր լուրջ հաջողությունների հասնել: Լրացնացումնասիրություններն ու փորձագիտական բնարկումները տեսցին մի անի տարի, մշակվեց եւ ընդունվեց օրենքը: Դրանից հետո, 2004 թ. սկսվեց եւ ապարհին հասավ ջրօգասդրությունների ընկերությունների ստեղծման հիմնական փուլը, որի արդյունքում ամբողջ Հայաստանի տարածքում ստեղծվեցին 54 այդուհի ընկերություններ:

Ընկերությունների ստեղծման գլ-
խավոր նորատակը մեկն է՝ զրօքա-
դութեղող գյուղացուն տալ այնքան
զուր, որիան նրան անհրաժեշտ է եւ
որպ նա կցանկանա: Դրա համար ա-

ի կառավարումը հանձնել հենց ի-
տեսց՝ գյուղացիներին: Սա այն մե-
սանիզմն է, որը կարող է երաշխա-
յութել ոռոգման ջրի մատակարար-
ան արդարությունն ու արդյունավե-
ռությունը: Խսկ այդ երաշխիքի հիմ-
ական գրավականը ջրօգՏագոր-
ուողների ակտիվ մասնակցությունն է
Ընկերության գործումների անընդունակությունը: Այ-
լումանդեր, դեռևս բավականին
սնդիրներ կան գյուղացիներին ի-
տեսց իրավումները ղարզաքանելու
արցուած, որդեսզի նրանց ակտիվ լի-
են իրենց շահերը ղաւողանելու
ամար: Բարեփոխուաների եւ զար-
ացման գրասենյակը ղաւողասա-
մություն է հայտնել այդ հարցուա-
ծակցելու գյուղացիներին եւ
րանց ստեղծած ընկերություննե-
րեն:

Ի դեռ, գրասենյակից տեղեկա-
ան նաև, որ անցյալ եւ այս տարի
ոռօվող հողերը մի քանի տարի ա-
աջ եղած 100 հազար հա-ի փոխա-
Են հասել են 120 հազար հա-

120 ከዕሰ ከዕሰ

Ես հայ եմ... Ավելի քան եռահազարամյա դամության կենսագրական եւ ժառանգական հիշողության մեջ մարդ եմ զգում ինձ... Ժամանակի այդ որմնասյունն իմ անվան, իմ սրտի եւ հոգու մեջ է: Եվ այդ առումով իմ ժողովրդի կենսագրությունն իմ կենսագրությունն է եւ ճակատագիրը՝ միաժամանակ: Ով ծնվել է Արարատի փեսերին, ուղղակի դատաղար-ված է դրան, բիբլիական սառը սեղմում է ժամանակը, եւ նրա կողին հազարամյակը դառնում է ընդուածենոր երեկվա օր...

Ես հայ եմ եւ հայտարարում եմ՝ չեմ սիրում իմ ժողովրդի դատմությունը, ասել է թե նաեւ ինձ ու սեփական կենսագրւթյունս, խանզի հառուկենց բացառություններով, դա դարբերական կորուսների, դարտությունների եւ զոհաբերություն-զիջումների դատմություն է: Կուզեի սկզբից սկսել: Կուզեմ հետայսու ուրիշ լինել: Այնինչ, հարց է ծառանում՝ կարելի՞ է, արդյո՞ք, ձերբազատվել սեփական դատմության եւ ճակատագրի գերությունից: Կարո՞ղ ես, արդյո՞ք, կամի գերազույն լարումով վեր ելնել ինքու թեզնից: Ի՞նչ անել, եթե անցյալդ ան-

ԱՐՄԵՆ ՀՈՎԱՆԻԿՈՅԱՆ Ես հայ եմ...

(Ազգային գաղափարանության
հայեցակետների կսմիթներ)

Այս իրադարձությունը «Ազգը» սկսում է Ազգային գաղափարաբանության հիմունքների ստեղծման գործընթացը: Առաջարկում եւ ակնկալում ենք շահագրգիռուղ անձանց եւ մարմինների հիմնավոր մասնակցությունը: Հատկապես ստասում ենք բնագավառի մասնագետների՝ իրավագետների, դեսականագետների, իմաստաբերների, հասարակագետների առաջարկություններին: Կազմվող հանձնախումբը կկարգավորի, կլրացնի, վերջնական ժեսի կրերի նախագիծը, որը կներկայացվի հանրությանը եւ Ազգային ժողովին: Ուսւերեն աշրեւակը՝ «Գոլոս Ամերի» լրագրի այսօրվա համարում:

տանելի է, անընդունելի, իսկ նոր ճակատագրի համար հարկ է առնվազն նորից լուս աշխարհ գալ...

Արդ, ո՞վ եմ ես... Սկզբից սկսենք. հունա-
հռոմեական տեսակի հեթանոս՝ զվարք,
կենսասեր, իմաստասեր, ահեղ աստվածու-
թյունների սեփական «օլիմպոսով», հելլե-
նիստական ոճի տաճարներով, Զրիսոսի
ծննդյան 301-րդ տարում դարձա Իրիսոնյա-
եւ զնացի Ամենափրկչի նշած ուժիով, եւ
իմ Երկիրը դարձավ Իրիսոնեական առա-
ջին դետությունն աշխարհում: Յոթանա-
սուն տարի անց իմ գրեն ունեցա, դրա հետ
իմ շավիոն առ Սուրբ Գիրք: Դարեւանները
ոււետվ Դայաստանը մասնատեցին Երկու
կեսի, ինչուս ներկայումս կասեն՝ օկու-
տացիոն Երկու գոտու: Երկիրը կորցրեց իր
անկախությունը, նշանակում է նաեւ ազ-
գային դետականությունը: Գողվեց մեր
դատմության հերթական տօքանը: Ծայր ա-
ռավ նոր տօքան, դրա հետ նաեւ մեր զահա-
վիժումն անդունդ...

Ծանր, վթարաբեր է Երկրներանի առջև կանգնած նարդու վիճակը. կամ կորեան-վել, կամ համակերպվել կյանի անտառնելի դայմաններին: Առաջին դեղուած նա կորցնում է կյանիը, Երկրորդ դեղուած՝ մարդկային արժանադատվությունը: Իսկ եթե նաև Երկրներանի առաջ ժողովությն է հայտնվում: Դայ ժողովրդի կյանիը՝ տասնեւինգդուար անընդմեջ հարմարվելու է եղել դայմաններին, դարտադրված նվաճողի, զավթիչի, կեղեմիչի, ասդարձակողի կողմից... Վերջինն այդ շարժում՝ սովետական իշխանությունն էր: Մեկուկես հազար տարվա կորուսների, զիջումների եւ հաւաքողականության անվերջանալի, փշակոլու ճանադարի՝ ահա եւ հայի բախս կոչեցյալ, ահա եւ իմ բախսը...

Ես անցել եմ իմ ճակատագրի տանջակի ուղին մինչեւ վերջ: Դանդութողականության-հարմարվողականության այդ տարիները եւ դարերն իմ գիտակցությունն են ձեւավորել, բնակորությունս, իմ դիմագիծը...

Ես գոյատեմ եմ, այսօրվան հասնելու իմ
ճանաղարիխն քողնելով դատառութան-
հավասն անձիս նկատնամբ, իմ արժանա-
դատապությունը: Այսօր ես չեմ հավատում,
չեմ աղավինում ոչնչի եւ ոչ մեկի: Այսօր
ավելի շատ մտորում եմ այդ փորձության ի-
մասին եւ վճարված գնի մասին: Գուցե դա
մեր հին աստվածների Վրեժն է, ում դավա-
ճանեցինք, գուցե նաեւ ծանր գիշե ենի վճ-
րում քարեհոգության, կեղծավորության ու
խորամանկության դիմաց, ինչին հակված
են... Մի բան է դարձ՝ մենի անմեղ չենի ե-
ղել... Այսօր ես դարտավոր եմ մտորել սե-
փական ճակատագրի օրինաչափություն-
ների ուրաջ... Կյանքիս ամենադժնդակ օրե-
րին ասել եմ ինս ինձ ու մերձավորներիս
միայն քարեղաւուն է դատաղարված տա-
ռաղանդի... Զանի որ զոհ ենի, ուսի աս-
վածահաճ ենի, ասել է թե աստվածադա-
կան ժողովուսդ ենի: Միամիշ, Տիրայի մո-
լորություն... Եվ մենի Ասծո դատիժ ենի ա-
ղերսել ու ակնկալել մեր կեղծիչների հան-
դեղ, ասել է թե սեփական բեռը քարե-
ենի Ասծո ուսերին: Փորոգություն չէ, ար-
ուսի՛: Յորուաների եւ գերախմբերի տեսա-

ղին: Զեռք բերեցինք մեր անկախ ղետակա նույնունը, այդ անոնց, անոնց բառը՝ ազատություն... Մնացինք իններս մեզ հետեւս առ երես: Մենք ազա՞ս ենք... Սակայն մեր կեցության նոր ձեւերի՝ անկախության եւ ղետականության ձեռքբերումը չի նշանակում մեր գիտակցության, մեր դասմական ճակատագրի կտրուկ փոփոխությունը Մենք ընդամենը հնարավորություն են ստացել: Սեփական ճակատագիրը, սեփական դասմությունը լավ է սկսել սկզբից «Նոր տողից»: Սակայն ինչողե՞ս... Սա ի հարցը: Իսկ կանոնը հայտնի է. սեփական ճակատագիրը վերափոխելու համար հարեւ է վերագիտակցել դա անաչառ ու անողոք աղա եւ՝ սեփական արդարամիտ ու ցըա հայաց ՎՃԻՆ կայացնել: Միայն այդ դեղուած կրօպկի նոր կյանքի հեռանկար...

Ութմն, ո՞վ եմ ես հիմա: Ամենից առաջ տամական հարմարվող, դրանից բխոր բոլոր հետեւանեներով: Իմ ղետության՝ զի խիս վրա սեփական «տանիքը» կորցնելու հետո, թշնամական միջավայրում իմ գոյության եւ գոյատեւման միակ աղաստանն ու

գային նսեմացված արժանադատվության
միակ փոխհատուցումը... Պատմական
ծանր ժառանգության եւ մի անդրադար-
ձում. ինչնազուցության անզստելի մղում,
ինչը հաճախ դառնում է դարենակուու-
թյուն, ավելի ճշգրիտ՝ «լողապություն»
(Վրիտակ չէ, համոզված եմ, որ ճիշճ զույգ
«դ»-ն է), որդես նո հանդեռ դրական վե-
րաբերմունքի բացակայության լրացման
միջոց: Սույն դահանջն այն աստիճան է
ներքափանցել ազգային բնավորության
ծալիքը, որ Վերածվել է սեփական անձին
եւ նո իսկ գործողությունների հանդեռ իրա-
կան, իսկական գնահատումներից գի-
տակցված փախուստի: Այլ կերպ՝ անհամա-
դատասխանություն, անհամարժենություն:

ՄԵՆԻ ԻԻՎԱՆԻ ԵՆԻ ՄԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱԲ: Տանով ՏՎԱԾ ՊԱՏԵՐԱՎԱԾՄԵՐԻ ՏՎՐԵՎՐՈՒԹՅԱԲ... ՄԵՆԻ ԼԱՎ ԳԻՏԵՆԻ ԻՆՉ ԱՆԵԼ, ԵՐ ՏԱՆՈՎ ԵՆԻ ՏԱԼԻՍ: ՆԱԽ, ՈՂՔՈՒՄ ԵՆԻ ՄԵզ ու ՄԵՐ ԲԱԽՏԾ, ԻԵՏԾ՝ ՈՐԻՎ ԳՎԱԼԻՍ ԱՇԽԱՐՀԻՎ ՄԵԿ. ԵՎՐՈՊԱ, ԱՄԵՐԻԿԱ, ԱՎԱՏՐԱԼԻԱ, ՈՒ ԱՍԵՍ: Այնտեղ ՍԿՃՐՈՒՄ ՄԵՓԱԼԿԱՆ ԲՐԱԵԿԵ-ԳՈՒԹՅԱՆ ՄԻ ՊԱՏԻԿ օջախ ԵՆԻ ԻՎԱՏԱՏՈՒՄ,

հենարանը դարձավ ընտանիքը: Ընտանիքը դարձավ իմ «ղետությունը», իսկ ես՝ ի այդ «ղետության» միակ եւ անառարկելյալ շիրակալն ու հեղինակությունը: Իմ ընտանիքում ես եմ ղատասխանատու ամեն ինչ հաճար: Գոյության եւ բարեկեցության համար՝ առաջին հերթին: Ուսիեւ, իմ ուսադրությունը լրացնելու գործությունը է:

բությունը սեւալոս իսլամա էր կը դուրս, որտեղից հնարավոր վտանգ էր սպանում: «Ամեն առավոտ այս ազգի ներսուարքնանում է երեք միջինն Նաղոլենն» - այսուհետ իմաստությունը ծեւակերպած հայն առաջին հերթին նկատի է ունեցել ազգի արական հատվածը: Այնուս որ այս «նաղոլեններից» մեկն էլ ես եմ: Եվ այդ «երեք միջիննից» ամեն մեկն առ այսօր կրել եմ կրում է իր ծանր լուծը: Այդտեղից էլ՝ սեփական տան, ընտանիքի հանդերձ (եւ համար երկյուղի ու վտանգի չափազանցված զգացողությունը... Յուրաքանչյուր հայ բնազդաբար կամենում է, որ իրեն ոչ ո՛վ չհասկանա: Դասկացումը կուտեղացներ նրա խոցելիությունը: Պատասխանառու լինելով ու «դետություն»-ընտանիքի համար՝ անքարյացակամ (չսանե՞ թշնամական) միջավայրում, դու չես կարող լննադատաբար վերաբերվել ինոն թեզ: Կրպա, թե սասանուես դրանով վեցին հենակետ: Ազելին դիմի առավելագույնս թափնես թուլություններդ, ներին երկդառակությունները ինոն թեզ ինչ: Տղամարդու, որդես ընտանիքի գլխավորի համընդիանուր դատասխանաւությունը՝ լննադատական ակունիք իսղառ բացակայությանք, ծնում է կառավարել սիրող քոնակալ՝ եսակենտրոն մարդ: Փողոց ելնելով, հանդիդում եմ ինձ նման «Նաղոլենների»: Մինյանց հանդերձ ինքանակատաման մուռագի ուարուում է ազ-

աղա սեփական frshñfniվ, համառությամբ
եւ ընորհինվ զարգացնում, ընդլայնում դա,
հաստատվում նոր տեղում, դառնում օրինա-
դահ բաղաբացի, վեցում Արարած դասկե-
րող Ըկար կախում ննջասենյակում կամ
սեղանատանը ու հեռվից հեռու սկսում սի-
րել եւ դաշտել հայրենիքը: Չա հաճախ
հենց դրանով էլ բավարարվում ենք...

Իսկ ի՞նչ ենք անում հաղթելիս: Այդ դեղում սփորվում ենք, ուսկզում: Դրան ընտելացած չենք: Թողնել-հեռանալը կարծեսթե ամոթ է, բայց դեմք է՝ բնազդ է: Լաց լինելու էլ է անհարմար: Այս, ի՞նչ է դաշտել: Այս, ընտել չենք հաղթանակների, հաղթանակը մեզ զարմացնում է, սարսուռ դաշտառում: Երիվ հասկանալի չէ, թե ինչ է դեմք անել, ինչողեւս աղրել այդ հաղթանակով: Դրսերի աղափով իրենց դուժախներում ծվարած հաւաքարեները գիտեն, նրանցից հարցենեն: Նրանք միաբերան կրկնում են՝ անիմաս, անդադրում. հարկ է գնալ փոխզիջումների: Յը, Ելի է, թե՝ չէ: Դաղթանակը խորացնելու անվճուականությունից էլ ձեռու ենք զցում այդ սաղմի դողոջակներին, Վայրկյան իսկ չերկմանը լուվ, իսկ ի՞նչ են զիջելու եւ եւ փոխզիջելու, ինչի՞ համար, ո՞ր մեղիս համար: Որ հաղթել եմ, իրենցից չե՞մ հարցել, դուժախներում ծվարածների հավանությունը չե՞մ ստացել: Ելի կոդմեի արցախյան համուհուով խոսին, սակայն անտագործի արտահայտություն է, բայց կարծում եմ, հասկանալի է... Դաղթանակը սոսկ թերկրան չէ, ոչ ել սոսկ հղարտաւում, ոչ նույնիսկ հարկը դաշտաճին հուշարձան: Դաղթանակը դարտավորեցնում է: Պարտադրում է հաստավել ու իսկ տանը,

Գաղափարական

utghg

Ի իսկ հայրենիքում: Ուժ եւ ոգի զորացնելու
Ի վերջո, հաղթանակը ուրախություն եւ ա-
մոռում է բերում, ինչին նոյնողես սովոր
չեն...

Մենք արօդինակ մարդիկ ենք: Յուրաքանչյուրս իր մեջ կրում է Վերին արդարության զգացուածը, ընդ որում սովոր կարող է ընդհանուր եւ ոչինչ չունենալ անձնական բարություն հաւաքանիքներին: Օրենքն է

րոյական հասկանիւների հետ: Որտեղից է դա: Վերստին դամությունն է խոսում մեր մեջ: Եթ կյանում, հասարակական տեղաշարժերի արդյունում ի հայտ են զալիս հավաքի եւ հույսի ինչ-ինչ ցոլեր, մեզանում դրա համար միշտ դարձար հող կա: Չա ոյուրությամբ ոգետրվում ու ոգեսնչվում են Շերկայացված դատավորվ, հանուն դրա իրականացման դատաստ են ամեն մի սխրանի: Սակայն կյանի դաժան իրդությունները, որդես կանոն, հիմներ չեն տակած մեր սին հույսերի եւ բարեհոգի երազանմերի իրականացման համար: Եվ կորցնելով դրանք, երբեմն նույնիսկ նախադես գիտնալով դրանց իրագործման անհնարինությունը, նույնափ հակուլոն եւ

Ասարհութելուսը, սոլյուշափ հայտնում է դյուրին, հրաժարվում են մեր երազանից: Ինչներս մեզ համոզելով, որ եթե կյանքը խորտակեց մեր երազանից, ուժեմն այլեւս տեղ չունի մեր հոգում: Խորտակես հուսալիքած, շարունակում են աղրել, հանադարձորյա հացը վաստակելով մեր ընտանիի համար: Որդես գործնական խելիք տեր անձինք, տեղնութեղը դառնում են անձնադարսան, ժխտադաշտ, գլխովկին թաղվում մեր ընտանեկան գործերի մեջ, կատարելադես անտարբեր ուրաքանչ կատարվող ամեն ինչի հանդեմ... Հենց դրանից է ծայր առում հայկական մօսնօթենական դարտությունը՝ դատրանի հանդեմ դյուրահավատությունից եւ նույնչափ դյուրին հրաժարումով դատախանատվությունից:

Ահա եւ ինս ինձ հարց եմ տալիս. չե՞զ խորամանկում, արդյոք, գիտակցաբար չե՞զ խարում ինս ինձ՝ սեփական շահերից ել- նելով, խուսափելու համար ընտանիից օս վեր դասվող իմաստների դատախա- նավությունից... Իսկ այդ դատճառով չեր, որ ցեղասղանության գեհենում երկու մի- լիոն մարդ կորցրին: Պատասխանավու- թյան սահմանը մեզ համար սեփական տան շենք դարձավ: Ձե որ ուզում էին հա- վատալ, որ թուրք ենիշերու կամ վարձկան fr- ոդի տեսլով աղեօք, հարեւանի դրուք փեր- լով, կըրջանցի մերը, իմ «ղետությունը»: Այնինչ, թուրք դիմի զար անդայման, բան- գի ես նրա թենամին եմ: Այդ դեմքում հա- դա ո՞վ եմ ես, եթե թույլ եմ տվել, որ նման բան կատարվի: Այս հարցին էլ ղետք է դա- տախանանել...

Մենք ծայրահեղությունների ժողովուրդ ենք: Զափից ավելի ենք երազել ուժ եւ արդարության իրավունք, եւ չափից ավելի երկար ապրել անզո՞ր օսարի ճնշող ուժի ներքո: Մեր մեջ միահյուսվել են սխրանքը՝ հուսալությունից եւ անվասահությունն՝ անգորությունից: Դենց այս ծայրահեղությունները՝ առանձին-առանձին յուրաքանչյուրիս մեջ, առկայությունն է հայկական բնակորության բնույթը: Ինս ինձ հարց եմ տալս. որտեղ են թանձած մեր դատմական դարտվողականության եւ ոգու երերության արմատական դատապները: Վերսին ու դարձյալ՝ մեր իսկ մեջ... Ազգային մեր գիտակցությունը եւ դետականության ընկալումները հենց սաղմնային վիճակներում ծնվեցին որդես համակարգեր՝ կախված դրսի ազդեցություններից ու կաղաքած դրանց հետ: Այսուհետեւ որ կախյալության գիտակցումը մեր ակունքների մեջ է: Այստեղից է՝ դետականության իիմնան եւ կախյալության գործոնի մեջական կառչուն առկայությունն իմ գիտակցության մեջ: Այստեղից է՝ կախյալության, դրսի հովանավորության համադարձակ հոգեբանությունը... Մեր դատմությունը ազդեցության եւ հովանավորության դաշտերի միջեւ անվերջանալի խուսանավումն է: Սկզբում Պարսկաստանն ու Բյուզանդիան էին, հետագայում մնացյալ բոլորը, ովքեր չեին ծուլանում: Դենց այդ տեսով էլ գիտակցությունը հասել է մեր օրերը: Այժմ նույնության մեջ ուղարկած առաջնորդ, այժմ նմանական անդամները կամ անցյալից, ու համակ փորձի եւ իմացության, ամբողջ դատմության ուժիչսներից, ինեւ նեզնից: Ինչու մուտք գործ այդ նոր ժամանակն ու նոր ժակատագումն ինչու անցնել: Եվս մի հարց յուրաքանչյուրիս եւ բոլորիս:

Նաղես ՏԵՐ ԵԲԻ ՓԱՆՏՈՎԱԾ ԴՐՍԵՐՈՎՄ ՍԵՒՔԱ
ԿԱՆ Կյանին անվտանգ դարձնելու համար
ԵՎ ՄԵՐ ցավաշա ղամոնւթյան կարետու Ե-
Դառը դասը՝ ԵՐԵՒ չգտանի մի հուսավի հո-
Վանավոր, որովհետեւ... այդովիսի չեն լի-
նում: ԵՎՍ մի հայկական ղատրանի... ԽԵ-
ՀԱՑՆԵԼՈՎ մօտաբես, հայտնվել են մուսճի

Այսօր մենք դետություն ենք, զերսին իրավունք ունենալ սնօրինել մեր ճակատագիրը, բայց մեր ետևում է մեր համար դաշտությունը, մեր ժառանգականությունը: Իսկ ըստ եռթյան՝ նոր, ազգային դետականության եւ դաշտական իննագիտակցության միջեւ եղած հակասությունները: Մեր դեմ երկու ճանաղարի կա՝ երկու ճակատագիր: Մեկը մեզ խաջ հայտնի է՝ հերցիայի սկզբան ուղին: Երկրորդ՝ դեռևս ոչ: Մեր ժողովոյի լավագույն զավակների արյան գնով նոր-նոր ենք դրա իրավունքը ձեռք բերում: Իսկ այդ ընթացքը ճակատագրի օջախածով հանդերձ, հնարավոր է, եթե ծայր է առնում Հաղթանակից...

Դայկական նոր ճակատագիրը ծայր է առօս Արցախյան ազատամարտից: Այստեղ կոիվ սվեցին մեր անցյալի դեմ՝ հանուն մեր նոր ղատմության եւ կնթեցին մեր անդրանիկ Դադրանակը այդ նոր ղատմության: Այստեղ առաջին անգամ Վերականգնվեց ու հաստավեց մեր արժանադասվությունը, մեր ղատիվն ու իրավունքը... Արցախը հայոց նոր ճակատագրի ակունքն է: Կաճ ավելին ենք, բան կանք ու կայինք մինչ այդ, կամ էլի նույն ենք, Դադրանակն ուղղակի մեզ է տրվել ժամանակավորադիս, որդես հնարավորություն, ինչ իններս կարող ենք ձեռնից բաց թողնել: Մեր իսկ ճակատագրին արժանի լինելու համար դիմի Վերելներ մեզնից եւ հադրահարենք մեր ճակատագրի արգահատելի դատադարձակածությունը:

Ենրություն կատարելու շըանում են...
ԵՎ՝ չխարենի ին՛ներս մեզ: Դարձ ծառա
ցած է յուրաքանչյուրիս, բոլորիս առաջ. Ռո
ենի մենի, ա՞զգ, ժողովուրդ, թե՝ ընդամենը
ազգաբնակչություն: Այդոհսին՝ սեփա
կան տանը, այդոհսին՝ օսարության մեջ
Սփյուտիներում... Կամ-կամ: Զանգի բաղա
յացի, ազգ, ժողովուրդ ասվածն առաջին
հերթին դատասխանատվություն է սեփա
կան երկրի, իոդ ու ջրի նկատմամբ եւ նրա
դատապահության սրբազն դարտակա
նություն:

Երկու ճակատագրի ճամփարաժանի են:

Հաղթանակ կմնելով մեր Ազատագրակադասերացմունք, զարմանալի մի հաղթանակ, որի մասին երազել անգամ չէին կարող, հաղթանակը մեր ոգու, որոշես դարձել տրված մեզ՝ ժողովրդի տառապանթեր եւ ծով համբերության դիմաց, այսօր աղեն վերստին անձնառու են սփորմունքնեւ վիատության: Բանն ի՞նչ է: Ի՞նչ կատար վեց մեզ հետ: Թերեւս նորից ենթարկվեցին «Նախնյաց կանչին»: թերեւս դարտվող գիտակցությունը մեր ներսում ճզմուած է հաղթողի ոգին: Կամ ենթագիտակցության մեջ, ինչողես ասում են՝ «մեր խելլով չխոսուվանելով իններս մեզ, շարունակում են դաշտական ճակատագրի նզր վյալ շապիռո:

Ամեն մեկը կարող է թշնամի ունենալ իսկ յուրաքանչյուր ազգ անդայման ունի ի թշնամին: Սակայն հաղթանակը թշնամ հանդեմ եւ դարտությունը Երանից, առյունի է սոսկ ոգու դրության: Այո՛, ինչներ մեզ դարձ ու հստակ դիմի ասենք. մենք մեզնից յուրաքանչյուրը կամ կիաղթի, կատանով կտա... ինչն իրեն: Ուրիշ թշնամ չունեն: Մեր մեջ եւ միայն մեր մեջ է մեր դարտությունների եւ հաղթանակների դաշտանը, իմի՞ր: Դոգու խորհում դիմի սովորության ախտի եւ հաղթանակելու կամբն ամրացնեն:

Բայց ինչորես հեռանալ, կտրվել սեփս
կան անցյալից, ու համակ փորձի եւ իմս
ցուքրյան, ամբողջ դասմության ռեֆլեքսն
ից, ինտի թեզնից: Ինչորես մուտք գործ
այդ նոր ժամանակն ու նոր ժակարտագ
ւեն ինչորես անցնել: Եվս մի հարց յուր
բանցուսիս եւ բոլորիս:

ճակատագիրն անհնար է փոխել, դժուար մարդուն կամ ազգին տրված է ի վերուստ կառարկի ճակատագրադասը: Նոր առաջին գիտակցություն, նոր ոգի՝ քրիստոնեականությունը և ապօպանությունը: Նախյան հերթական մորմոն չէ՝ դա, այն էլ՝ «ուղեղի մորմոն»...

սա, եթե ոչ նոր ճակատագրի ընտրություն
եթե ոչ խրոխ ոգու մարմնավորում եւ նո-
կյանի կորով: Պատերազմների դաշտու-
թյան մեջ, անդայման, չի եղել, հայտնի չ-
մեկ այլ դեմք, երբ ավերակ գյուղը վերա-
հնվում է դեռևս չափարազած դաշտազ-
մի ընթացքում, առաջինը դղրոցն է կա-
ռուցվում ճակատային գծից մեկուկես կի-
լոմետրի վրա: Եվ ոչինչ ու երբեք այլեւս այ-
մարդկանց չի կարող տեղահանել: Նրան-
իրենց որոշումը կայացրել են, իրենց ընտ-
րությունը կատարել:

Խիղճս հոււռում է, թե մի դատիր նրանց
մյուսներին, ովքեր չեն կարող: Բայց ի՞նչ ա-
նեմ, եթե ընդամենը մեկ Դայրենի ունեն:
Այս, մեզ համար դժվար, երբեմն էլ անտա-
նելի է այսօր: Չափեն են հոգնել օրվա հա-
ցի հոգսերից, կորցրել են աշխատանք, մաս-
նագիտություն, հետարքություն՝ կյանե-
հանդեղ, ի վերջո: Չափեն են հոգնել բու-
կյանից: Ցավակի է, ոչ միայն ցավակի.
Բայց երբ թեւաթափ ես լինում, առավե-
տև ոգու կարին է առաջանում: Ոգին ան-
րաժեշտ է, երբ չկա ոչ ուժ, ոչ հավաս, ո-
հուլս: Ոգու կորուան իսկական աղես կը
նի մեզ համար:

Ոգին միւս հաղթել է ուժին: Ուժի դեմ ուժի դայլարում հաղթում է ավելի մեծ ուժ կամ փողը: Եթե չզորացնեն մեր ոգին սղառազինության չափերից եւ դեսակա մեթենայից վեր, միայն կավելացնեն կրազմաղատկենի մեր խոցելիություն բանզի մեր ախոյանները (նաեւ՝ ոլսերը բարեկամները) միւս էլ ավելի ուժ կուն նան, փող եւ զինվոր: Թողնել, որ մար չիանա ազգային ոգին համահայկական չափերի հանցագործություն է: Կնօանակը թե այդուս էլ չհասկացանի մեր Դադթ նակի բնույթն ու մեր աղազայի եռթյուն Ազգի ոգին առաջին ու զիսավոր նյութն որ դիսի վերաբարձրվի, դահղանվի ամ գնով, բանզի նաեւ, որ մենի դաշնակիցն չունեն: Աշխարհում հենարան էլ չունեն մեզնից բացի: Ոգին առավել կարեւոր հացից, սնտեսությունից, արտադրական հզորություններից, որեւէ այլ գործուներ յունից:

ՄԵՐ ԸՆՏԱՆԵՍԵՐ ՄԱՐԴԻԿ ԵՄ ԵՎ ԸՆՏԱՆԵՄ ՔՈՂՈՐԾՎ, ՈՒՍԻ ԱՄԵՆԱՊՐԻՆՈՒՄԵԼ ՄԵՐ ՀԱՅԻ ՄԵԽԱԿԱՆԻ ՇԵՐԱՎԱՐԾ ԽԵ

մեզ համար սեփական ղետության հետ հարթերությունների ծելականացումը կ ներ: Դաճախ կնկատենք, որ մենք հայեր, բար մեջ խոսելիս, հաճախ, շատ հաճա ենք օգտագործում «եղբայր» (ախողե «Իուլիկ» (Իուլո), «ջան», «ցավդ տանե եւ համարժեն այլ արտահայտություննե ինչ է դա, եթե ոչ մեր իսկ մեջ հարազար թյան բնազրի ընդրւմում: Սակայն երես թի մի կողմն է դա, մյուս կողմը՝ հարազ տուրան այս համարներ երկարեւ:

բարձրացնելու համար առաջ գտնվում է առաջակա պատճեն:

Ղարաբաղը, նրա ոգին, նրա բանակը ստեղծվեցին նույն բակի, նույն փողոցի, նույն դասարանի կամ դպրոցի, նույն միջավայրի նարդկանց սերս համազորեակցությունից, մեծ ընտանիքի ընդհանրությունից՝ հայտնված մահացու վասնզի դեմ հանդիման: Այդ ընդհանրությունը դարձավ մեր ոգու և Հաղթանակի հիմնախաղը: Եվ այդ ընդհանրության կերպափոխումը դեռության բյուրոկրատական կազմակերպությունը սոսկ, հանգեցնելու է մեր ոգու վերջալուսին... Ընդհանրության, մեկտեղության ոգին ոչնչով չի կարելի փոխարինել, բացի նոր ընդհանրությունից:

Ազգային ոգին չի կարող հարատել դաշտաներով, խարթությամբ կամ իննախարթությամբ: Նրա հենասյուները կարող են լինել միմիայն սոցիալական արդարությունը եւ հասարակական քարոյականությունը: Երբ ես տեսնում եմ, որ իմ դետության մեջ մի բանիսին քածին է ընկնում ամեն ինչ, իսկ ինձ՝ ոչինչ, դա դառնում է իմ հավաքի եւ վստահության վախճանը: Երբ տեսնում եմ թանկարժեք մեթենաների ցեղությունը եւ մի բանիսի հանկարծակիս ու հղփացած հարստությունը եւ իմ դետության դադարադրությունը չփակորի նկատմամբ, դա սովանում է մեր ոգին եւ աղետի սկիզբ դառնում: Իսկ եթե թեզ ասում եմ՝ «Ինչի՞ն է դեմք այն դետությունը, որին ես դեմք չեմ», կամ «Չեմ ուզում զոհվել դաշերազմում, որ սրան մերսեղեսներով ցըսն ու տոզեն», արդեն դառնում է համահայկական ողբերգության սկիզբը:

Այս ամենն արդեն եղել է: Մեր ժողովուրդը վերջին տասնամյակում մեծագույն փորձությունների եւ դժվարությունների է դիմացել: Դիմակայել է դասերազմին եւ դիմանում է շօջափակմանը: Իսկ ապրածի ծանրությունից գոռոզաբար մեկուսացող իշխանությունը, խուզ՝ իր ժողովրդի ձայնին, մարդկանց հետ մարդավարի խոսելուց խուսափող իշխանությունն իմ, որ, նրա մեջ արթնացնում է ներ ոչ լավագույն որակներն ու հատկանիշները...

Այս, մենք ծայրահեղությունների մարդիկ ենք, արդարության հիվանդագին զգացողության կրողներ: Այս, մենք նաև կառ արտահայտված խակենություններ ենք: Սակայն հայոց նոր դեսությունը կազմված է միայն հայերից եւ ուրիշ տեղեր արմատներ փնտելու հարկը չկա: Եվ մենք՝ ճամփաբաժանի Վրա: Օերկայումս հայկական տարագրության երկու ծեւ կա: Մեկը «գրին բարսն» է, իրավերը, իննարդինի տոմսն ու... մնաս բարով, Դայաստան: Չաս եմ կարուսելու, այս, զնում են անհայտություն, քայլ ավելի լավ է դա, բան տանջանահությունից ու իսկ տան մեջ: Մյուսը Օերին ծեւն է, երբ ամփոփվում ենք ինիներս մեր մեջ, ընտանիքի մեջ, մասնավոր հետարքրությունների նեղագույն օքանակում: Նման տարագրությունը տեսանելի չէ, մենք մեր Դայրենինում ենք, սակայն քացակա ենք երկրից: Դաստակության կաղիտավայրացիայից եւ դեսության հեռացումից մտրակված, բռվության դահին իր հղատակների հանդեռ դատախանաւառավությունից հրաժարվող իշխանությունների առկայությամբ, Օերին տարագրության այս ծեւը չաս ավելի կտանգավոր է ամեն կարգի տեղահանությունից

Այսօր ես տեսնում ու դեմքից-դեմք լսում
եմ իշխանության ներկայացուցիչներին եւ
իշխանատենչությամբ տոգորված բաղադա-
կան ընդդիմախոսներին, կուսակցական
տարահոդաբախս առաջնորդներին: Սա-
կայն որտե՞ղ են, ո՞ւր են մյուսները՝ ազգի
հոգեստր հեղինակություններից: Ինչո՞ւ չեն
լսում նրանց ձայնը, չեն արժանանում
նրանց տեսին: Ինձ ուղղվող հարցերից ա-
մենահաճախակին: Եվ ի՞նչ դատապահա-

Պատերազմի վերջին ծանր, արյունալի եւ
տեւական մի գործողությունից հետո գրու-
ցում էին դարաբառյան առաջատար գո-
րահրամանաւարներից մեկի հետ: Դարցեր
ունեի, Երկմանություններ, անհանգստացնող

ՄԱԿԱՐԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՏԵՂԵԿԱՑՆՈՒՄ Է ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՊԵՆԹԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՈՒՆԿԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՐՈՒՆԱԿՈՒՄ Է ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՊԵՆԹԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ ԿՈՂՄԻ ԴԱՅԱՄԱՐՎԱԾ
«ՀԱՅԵԿԱՆԱՆ ԱՆԴՐՈՒՆԻԿ» ՊՁ-ի «ԳՅՈՒՐԻՒ ԱՌԵՎԱՐԱԿԱՆ ԲԱՍԱՐ» ԴԶ-ի ԼՈՒԾԱՐՈՒՄԻ ՀԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ
ՈՐՈՇԵ ՏԵՂԵԿԱՑՆՈՒՄ ԱՆԴՐՈՒՆԻԿ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՌԵՎԱՐԱԿԱՆ ԲԱՍԱՐ

Գարսիանկան

P tag

տղավորություններ: Զրուցակցիս գիտելի որդիս խզախ, անկեղծ ու անկուրում անձնավորություն: «Այն, ինչ տեսա,- ասացի ես,- ինձ թվում է, մեր դատերազմը չէ: Բանակը, որը մշտապես դատերազմում է փոփաքիվ ուժերով, չի կարող նման կորուսներ թույլ տալ իրեն: Դասկացանց «սահման բաջաց»... եւ այլն: Ուրիշ տեսակ է դեմք կովել»: Այն ժամանակ համոզմում էր հասունացել, թե մենք դատերազմի Ծոր փուլ ենք մտել, որին դեռ դատարան չենք հնգերանորեն: «Եհած ես Ըկատել,- ասաց իրամանատարը,- իիմա մենք դատերազմի Ծոր փուլ ենք մտել... Իիմա այս դատերազմը դիմի դեկավարի կամ Փիլիսոփան, կամ հոգետրականը...»: Առաջին իսկ օրից կովող մարտական իրամանատարից նման բան լսելը ցատ անսղասելի էր ինձ համար: «Բայց այսօր չունենի համազգային նման հեղինակություն՝ ոչ Փիլիսոփա, ոչ էլ հոգետրական»: «Եհած ես ասում», - համաձայնեց նա: «Լավ,- շարունակեցի ես,- ասենք, գտնվեց նման մեկը: Թէ որ հենց իմ մերդ չեմ ընդունի... Դուք այստեղ արյուն եք բափում, եւ հանկարծ հայտնվում է մեկը, ասես երկնից ընկած, ու դատարասվում ձեզ դեկավարել: Զի լինի»: «Դա էլ է միհած», - նորից համաձայնեց գրուցակիցս: «Նշանակում է, այդ Փիլիսոփան կամ հոգետրականը իմնդ դիմի լինես»: Այս անգամ արդեն զարմացավ իրամանատարը:

Եթե Վսեմ ոգի, նոր ինքնագիտակցություն, մեր նոր ծակատագիր՝ դարձաղեսքառեր ու բառակաղաղակցություններ չեն, այլ օդի եւ ջրի ղես անհրաժեշտություններ թե մեկի, թե բազմաց համար, եթե մեր աղազա կեցության դարտադրի դայնանը չեն, աղա անհրաժեշտ է դառնում ազգի հոգեւոր զարգացումը եւ ինքնազարգացումը: Դրանում ո՞վ է մեզ օգնելու: Մավորականությունը: Դիմենք Երան... Թեեւ ճնշող մեծամասնությունը Երանց, ովքեր իրենց մտավորական են համարում, այսօր Վսահ եւ թեակոտոր Վիճակում են, կամ բացակայում են: Եվ այն ժամանակ, երբ թվում է, հրականացել են Երանց երազանցները: Մենք ազատ ենք, անկախ, Դադանակ են տարել Դայրենական դատերազմում եւ նոր ճակատագրի հնարավորություններ, իիմեր եւ հեռանկարներ ունեն: Ել ի՞նչ է դեմք: Ընդունենք, թե հորի տրամադրությունների դատաստ նյութական գրկաններ են, գործունեության ասղարեզի, մասնագիտության կորուսը, բայց միթե ազատությունն ու անկախությունը վեր չեն հացից ու բարեկեցությունից: Միթե մտավորականությունը չէ կոչում ժողովրդին դասվի, արժանադատվության, ի զենք եւ ի խախուս: Սիրանը կատարված է: Մեր բախսն այս անգամ բերեց՝ ազատության գինը մեկ-մեկ շատ ավելի քանի է լինում: Ուրեմն, ի՞նչ է կատարվել... Մեր ժառանգականությունը, գումարած ժաղափականություն: Եթե առաջինը մեզ համար համընդիհանուր, բացարեի երեւուք է՝ սփյուրուն Դադանակից, դատմական դարձվողականության բարդույթ, աղա ժաղափականության քանն ավելի խան բարդ է: Սա ուժից վեր փորձություն դարձավ մեր անձնասիրության համար: Մավորականությանը հնծեց ժաղափականությունը: Նրան տառացիորեն միշրմեցին տարբեր ոլորտներ՝ մոլեզնարար, բարձրացությամբ, անշահախնդիր հաճախ, իրենց դեր գիտակցելով սոսկ ժաղափականության եւ իշխանության ոլորտներում, հեռանալով եւ դանտեսվելով իրենց գլխավոր դարտականությունից եւ առաթելությունից՝ ժաղափական կոնյուկտուրայից անկախ, բարոյական, միավորող գործունեությունն է դա, հոգեւոր տեսլականի աղահովումը... Անտեսեցին, որ ժաղափականությունը նոյասակ չէ ամենեփն, այլ ընդամենը՝ միջոց, գործիք, ոչ ավելին: Իսկ երբ ժաղափականությունը ցուցադրեց իր հսկական երեսը, ինչ-ուս միշտ է ցուցադրում՝ հուսալիություն սփոթելով, մտավորականությունը մնաց այդ հուսալիության գերին ու դատանդը: Այսինչ, հարցերն ու խնդիրները կան, մնում են, եւ տեսական անլուծելիությունից հիշվանդագին, ախտածին երանգներ են ձեռն բերում:

Սահակ Պարթե կաթողիկոսը շատ ու-
սյալ եւ կիրք անձնավորություն էր, համա-
րյա թե դարսնորդի, սակայն մեր այրութենի
հեղինակը եւ բովանդակ մշակույթի նա-
խակարապետը դարձավ գեղջուկի զավակ,
զինվոր, աղա եւ դարձ հոգետրական Մես-
րոդ Մասոնը: Զանգի տաղանդավոր էր:
Մշածելու շատ բան կա:

Մենք սիրու ենք մեր ազգային էլողությունը: Դեռու Դավիթը է, ուժի, արհության եւ հնարամնության ազգային իդեալը: Նրա մեջ է միավորված այն ամենն, ինչ այնքան չի բավականացրել կյանքում... Սակայն ուշադրությամբ զննելով մեր իսկ իդեալը, դժվար չէ նկատել՝ Դավիթը իր սխրանքները կատարում է ամենաիսկական մենության մեջ: Նույնիսկ, երբ նրա դիմաց հորդաներ են կանգնած: Ծիծ է, հայտնում են Զոտկիկ-Զալալու տեղը, Թուր-Կեծակին են բերուած-տալիս, դանով ավարտում են հոգսերն առ Դերու: Ժողովուրդը նրան չի ուղեկցում ուազմի դաշտ, եւ չկա գեր մեկը որ frshնը սրբի երեսից, այնինչ, նրան ահավոր մարտ է սղասում, Դերուն Աստված չէ, այլ ընդամենը մի խենք ջահել... Դարձ են ծագում. եթե այդչափ մեծ է հավատը Թիգ, Նժոյնդի եւ Դերոսի հանդեղ, ինչո՞ւ հաղա ժողովուրդը չի կամենում մարտի դաշտում լինել՝ գեր հետարրասիրությունից: Դերուը իր չի փառաբանելու իր սխրանքը, քանաստեղեներ կան, երգասաց-երաժիշտներ: Դերու մարտի դաշտում է, իսկ նրա դաշտունած ժողովուրդն՝ իր տանը, իր գործին հայտնի չէ, թե ուր: Swarogինակ, հետարրական դահվածի է... Լավ, իսկ եթե Դերու վիրավորվեց, եթե նրան օգնություն դեմք է լինի, ո՞վ է օգնելու նրան, ո՞վ է սղեղանի դնելու վերթերին: Իսկ եթե, Աստված մի արացեց, սղանվի, ինչը բացառված չէ նույնիսկ էլողություն համար, ո՞ւ մ է քաժին ընկնելու նրա Թուրը, նրա հեղեն Նժոյնդը...: Ինձ կառարկեն. էլողուն այլաբանություն է, էլիկական ժանր... Սակայն էլողուն ազգային ոգու քանձրացումն է՝ առաջին հերթին: Նրա անանուն հեղինակները լաւ են ճանաչել թե իրենց ժողովրդին, թե հերոսներին: Եվ դարերի խորից հայտնել են մեզ՝ դեռատի, հավանորեն դեռեւս սեր չճաշակած Դավիթը դարտավոր էր հաղթել նույնիսկ միայնակ, եթե հենվում էր մայր հողի ուժի վրա՝ Նժոյնդը, զինված իր ազգի դաշտունի վսեմ ոգով՝ Թուրը... Եվ արդյո՞ւն բայց բանին ականատես չենք մեր նոր դատմության ընթացքում: Մնում է սոսկ մի հարց, ո՞ւ էինք մենք այն ժամանակ, Դերուն կողովին, մոտերքում, թե՝ ընդհանրապես չկային...

Դավաճանո՞ւմ ենք, արդյոք, մենք մեր Դայրենին: Կարծում եմ այդ, կամա թե ակամա... Դավաճանում ենք մեր վիհարությամբ, անտարբերությամբ, խորթացումով: Ինուանալով: Դավաճանում ենք, մեր զավակներին ես դահելով զինվորական դարտը կատարելոց: Իր Դայրեններին եւ իր Բանակին դավաճանում է այն զինկունը, որը կաշով է Վերցնում, գործարի համար՝ նա փողով է ծախում իր Դայրենից: Մենք դավաճանում ենք, երբ հազարվոր մարդիկ մնում են փուչ բետոնի փլատակների տակ, որովհետեւ ցեմենտը տարել են, գողացել, վաճառել: Դա չէ՝ դասճառը, որ այսպիս սովոր ենք տառապանին, բանզի գիտենք եւ սղասում ենք մեղենի հատուցման անխուսափելիությանը:

Պատմությունն ուղղակի եւ աներկողիմի
մեզ ասում է՝ մենք հաղթանակում ենք, երբ
զնուած ենք ոգու ճանաղարհով: Մնացած
բոլոր ուժիները մեզ համար փուչ են եւ դա-
շիր: Մեր զիսավոր թենամին մեր մեջ, մեր
ներսում է: Դայտնվում է մեր դիմաց՝ ոգի եւ
հավաս կորցնելիս, մեր ներկային չհավա-
տալիս: Միայն մեր ոգու աչերով կարող ենք
ճանաչել ինտներս մեզ: Ոգու անկման հետ
անկում է աղրուած նաեւ մեր զարգացումն ու
առաջընթացը: Ժամանակը ծանրություն,
քեզ բառերի հոմանիշն է... Եվ միայն հաղ-
թանակ քաղի հետ է դառնում, նշանակում
երեկրան: Դաղթանակի լուծը համեյի լուծ
է: Մենք կրուած ենք դա, որմես մեր դարսեց
Բայ Զինվորի հանդեմ՝ զոհված, խեղան-
դամ, թե վիրավոր, այս դասերազմի բոլոր
մասնակիցների, երանց ընտանիների հան-
դեմ: Պիտի մարենք դա, ոիտի աղրենք եւ ու-
ախանանք, որ այդ դարսի սերն ենք:

Ես նաեւ իմ ազգային մշակույթի մշակում եմ եւ տերը: Մշակն եմ իմ կոչմամբ, մասնագիտությամբ, տեր եմ դպոնում, երբ իրերի եւ իրադարձությունների բերումով խիստուածուած է մշակույթի կոչեցյալ տերերի շարքը: Ազգային մշակույթի անվտանգության դահլյանումը դետական սահմանի դահլյանումից չղեթ է տարբերվի, բանգի ամեն ունձգություն կամ լրտեսություն է կամ ինտերվենցիա: Եվ դետության կողմից ազգային մշակույթի անվտանգությունը անաղարտությունը չտառապանելը դիմի դիմվի որդես դետական դավաճանություն, իսկ մշակույթի դատասխանատումների, գործիչների, միությունների, հասարակության անտարբերությունը խնդրի հանդեղ՝ որդես դավաճանություն Դայրենի ին: Մշակույթը միայն արվեստ ու գրականությունը, միայն գիտությունը եւ կրթությունը չեն, մշակույթը մեր համակայանի ոգեղեն եղըն է, բաղամակրական ժերտի վահանը: Դենց մշակույթի բացակայությունն է ծնում մանկան նիտին ու հոգին խեղող մանկավարժ, մագործ վիրաբույժ Տերունական աղոթքը հեգող հոգետրական, անօգնական իրավաբան եւ այլն Մշակույթի արժանի մակարդակն է առահովում բաղամակրական որակը:

Ժամանակն անցնում է: Կարծես դեռ Երեկ էր, որ խաներորդ դարում էին, իսկ տասնինը, տասնութերորդ դարերը մեզ համապատասխան հեռավոր-հեռավոր անցյալ են... Ժամանակը կանցնի: Կրթերը կիհանդարտ վեն: Ասված եւ ուժ ու կարողություն տանձնեց, որ ճանաչեն, գիտակցեն մեզ, մեծամասնակը եւ որդես գիտակից, արդարամիտ ժողովուրդ, հանգեն դարձ ու հստամի համոզմունինի. Ոգու Վերածննդի ժամի Դայոց հողը ծնեց, ի հայտ բերեց ռոպելութեային հայտնի եւ անհայտ հերոսներ: ԵՎ Ազգային Դերոսներ կանվանեն բոլոր նրանց, ովքես ստեղծեցին մեր դետականությունը եւ Ազգային դաշտանեցին Դերոսամարտում: Ելի ժամանակ կանցնի: Կվերանան-կանհետանան դառնություն, ցակ, վիրավորան, այսօրվա հուախախաբությունները: ԵՎ ժամանակի հեռվից կամքողջանա ներկային լիակատար դատկերը, մեր օրերը կիհետակվեն նաեւ որդես Ազգային Գաղափարաբանության ստեղծման օքան: ԵՎ բացառված չէ, որ հենց գայիք սերունդները մեզ բացատրեն, որ աղթել են Դերոսական ժամանակներում, մեր համակ դատմության մեծանունների կողմին: Թեմ կարծում, ուն մեկնարկ կատարեն նրանուն:

թթ սնկութեզը կառարկի Մասց:
Դառնամ մեր օրերին: Կամ մեմբ Ազգ, Երկիր: Կա մեր Երիտասարդ՝ ղետականության կառույցը, կա Դայոց Բանակ: Նախագահ ունենք, հիմն, դրու եւ գինանուան (Դիմնը ոիշի փոխվի, Խանզի աշխարհի եւ ոչ մի անկյունում չկա բառատակ հիմն): Եվ մի հավերժական հարց, ո՞ւ են գնում մեր դրուի հովանու ներքո... Նոյատակը մեր ուժին, մեր անօրջելի ուժին որուելն է: Մեր ոգին սավառնում է աննախընթաց Շուջղարի վկա Արագածի փետքին, իսկ հոգին Արարատի կատարին է, ազգի սիրու՝ նուա փետքին, իսկ մարմինը՝ աշխարհագրական չափերով մի փոքր տարածք Եւրոպայի եւ Ասիայի արան-ներում: Մեր բանակությունը լիովի բավարա է մեզ կերակելու, ղացմանելու համար, ուժ եւ կարողությունն էլ է բավարա՝ ժամանակին միանալու համար գործնական, արդյար նկրուաներին վսահ Եւկրների հանրուանո.

Ե՞, ի՞նչ, ամենեւին վաս չէ: Սակայն մենի ծայրահեղությունների մարդիկ են, եւ իմ-ներս մեզնից փախչել չեն կարող: Այնտեղ, ուս սավառնում է մեր ոգին, ծնունդ է առել Մարդկության Վերածնունդը՝ աղետից հետո: Ընդունենի թե առասդել է, սակայն հարկ է հիշել մարդկային ցեղի հայսնի հեռանկարի՝ անխուսափելի վախճանի ավետարանական մարգարեռթյան առունով, եթե... Ահա, «Եթե»-ն հենց մարդուս կամնէ, նրան տրված որովս իր ճակատագիրը ցըթելու հնարավորություն: Այսօր մենի այդ ճանաղարիին ենի կանգնում՝ սեփական ճակատագիրը դարձնելու համար: Թե ինչ կլինի հետազայտ, ժամանակն է ցուցալու: Մի քանի հստակ է ու դարձ՝ մեր ոգին դադար չի առնի, բանի դեռ սավառնում է պատարներին...

Ունե՞ն, արդյո՞ն, ուրիշ նոյատակ: Ոչ
միայն նոր ճակատագրի հնարավորություն
եւ ցանկություն, այլև ճանաղարիի հայե-
ցակես: ԵՎ գոյություն ունի՞, արդյո՞ն, Դայ-
կական Գաղափար: Այո, գոյություն ունի: Տառաղանիով, դայթարով է ծեռ բերվել,
մեր համակ անցյալով:

Դայկական, ինչողիս եւ ազգային ամեն գաղափարը իդեալ է, ֆանտոմ, բայց եւ ազգի երազանին ու դրան հասնելու գիտակցված ճանաղարի: Եվ այս, տարբեր են լինում. Աստվածներյալության, համաշխարհային ժիրաղետության, համընդիանուր հավասարության եւ մարդկության ազատագրման, ցեղային գերազանցության, առանձնահատուկ առաթելության, բարոյական մեսիականության շետադրումներով: Բոլորս կենդանի վկաներն ենք այդ գաղափարների մեջ մասի գոյության եւ վախճանի... Ռժկար չէ նկատել, որ բոլոր տարբերություններով հանդերձ, դրանք ուղղված են ազգից կամ գաղափարակիր երկրից դուրս, դեռի աշխարհ: Եվ տարբեր չափերով, բայց անդայմանորեն, դրանց մեջ զավողական շետադրումներ կան: Մենք սարեր-ձորեր հեռու ենք դրանից...

Ի՞նչ եմ երազում ես՝ հայս եւ ինչի՞ կուզի հասնել... Ես երազում եմ այն օրը, երբ մենք հայերս, կգիտակցենք ու կհամոզվենք, որ մեզ համար ոգին կարենուր, ուս ավելի կարենուր է հացից: Արժեթային համակարգում դա տիշի ամրագրվի որոյնս Orենք, Խմբերաշիվ, եւ դրա դահլյանումը յուրաքանչյուրիս եւ բոլորիս սրբազն դարտականությունն է: Երազում եմ այն օրը, երբ ոգին իննասույզ կանի մեզ եւ կօգնի գիտակցել եւ հասկանալ իններս մեզ, ձերքատվելով բոլորիս ստից, դաշտանցներից եւ իննախաբեռթյունից: Այն օրն եմ երազում, երբ իմ ոգին կաղաքինի ինձ եւ սառաղյալ-հայից կվերածի իր երկրի դաշտախանատու, օրինադահ բաղաբացու, սեփական եւ ազգային արժանադատավության բարձր զգացողության տեր մարդու:

Դայկական գաղափարն ամենից առաջ սթափ հայացին է՝ ուղղված մեր իսկ ներսը, որդես նոր աղազայի եւ նոր ճակատագրի կերտման առաջին եւ դարտադիր դայման։ Դա Ոգու ճանաղարին է, որը մեզ տանելու է կերպափոխմանը՝ նոր ճակատագրով։ Մեր ոգու մյուս նարմնավորումն եմ երազում, որ Դայոց Պետություն-Ընտանիքն է, Պետություն-Ամրոցը։

Մենք գոյատեմ ենք Դայոց Ընտանիքի
շնորհիվ: Սակայն եթե իմ կեցության հե-
նարանն իմ ընտանիքն է, աղա նշանա-
կում է, որ այսօր այնողիսի դետություն դի-
մի կերտենք, որն ընդառաջ կզնա իր ընտա-
նիքներին, ընդլայնելու համար մեր ընտա-
նեկան կեցության եւ գիտակցության ց-
ջանակները համարետական աստիճանի:
Միայն իր ընտանիքների հանդեռ դետու-
թյան եւ դետության հանդեռ ընտանիքնե-
րի հանդիպակաց եւ գործուն շարժման
մեջ ձեռն կրերենք ազգային դետականու-
թյան բնական, իննօրինակ եւ կատարյալ
ձեռու:

Պետություն-ընտանիք, ղետություն-ամբողջ-սա է սոցիալական կազմակերպման՝ մեզ համար միակ օրգանական ձեւը, որի դայնաններում կարող է աննախադեղ զարգացում առել Ազգային Նոր Գիտական գութեալուն:

Ընտանիի ղետականացում՝ կմոլորվեն
ոման: Գիտենք, եղել է արդեն, կամ ամբող-
ջասիրություն է, կամ մաֆիա: Ոչ մեկը, ոչ
մյուսը: Զափից ավելի ենք ինքնաղաց՝
ղետության զոհերը դառնալու համար, իսկ
լինելով ժառանգական ընտանեսեր եւ շի-
նարար, երբեք չենք այլասերվի, հանցագործ
չենք դառնա: Պարզաբան կատարելագործ-
վել՝ ինքներս մեր, դատմության եւ ճակա-
տագրի հանդեմ:

Ինֆնակատարելագործման ուղին անվախճան է, անեղը: Իսկ արդյունֆները միշտ դրական: Դետեսամները երբեք չեն կարող թշնամական կամ վտանգաբեր լինել ոչ մեկի նկատմամբ՝ ոչ ի ներս, ոչ ի դրույթ: Սակայն ինֆնակատարելագործման ուղու վրա հաստատ կանգնած ԱՌհատը, Ազգը, Ժողովուրդը, Երկիրը կվաստակի լավագույն ճակատագրի եւ Պարատեման իր հրավունեց:

